

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на тема: „Етнопсихологически модел на рефлексивна картина за квалификация на учителя“, разработен от Анелия Филипова Андреева- редовен докторант към катедра „Етнология“ при Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, по професионално направление 3. 1. Социология, антропология и науки за културата (Етнология- Етнопсихология на образователното взаимодействие), за получаване на образователната и научна степен „Доктор“.

Научен ръководител: Проф., д-р Ирина Колева, преподавател в катедра „Етнология“, при Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Изготвил становището: Проф., д-р по психология Румяна Борисова- преподавател в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, Педагогически факултет, Катедра „Социална педагогика“

Моб. т-н: 089 555 3 401

E-mail: milkovaru@abv.bg

Представеното дисертационно изследване ни насочва към въпросите, свързани с повишаване на квалификацията на учителските кадри, т. е., към проблем, свързан с качеството на възпитателно-образователния процес в българското училище. Това качество трябва да рефлектира и донесе ползи на всички видове учащи- от детската градина до XII клас; от столицата до малкото село и махала; за деца от всички етноси и конфесии; всички полове.

Дисертацията е структурирана в увод, изложение в четири глави, изводи, заключение, литература, библиография и приложение с общ обем 267 страници, от които 48 страници приложения. Библиографията включва 415 единици, от които 149 източници на кирилица, 172 на латиница и 94 електронни траектории. Приложението съдържа списъци на участници, структурирани въпросници- 2 броя и Сравнителна таблица с посочени

теми за квалификация. В дисертационния труд има общо 5 таблици, 26 диаграми и 6 фигури.

При запознаването ми с труда силно впечатление правят следните моменти:

1. Отлично разгъната и стройна структура на изследването с прецизирани цел, обект, предмет и задачи на изследването.
2. Богата библиографска справка, която дава възможност за получаване на сериозна ерудиция, информираност, компетентност на автора и възможност за избор на най-надеждна и резултативна методология и методика на научното изследване.
3. Коректно и задълбочено изследване същността на рефлексията, въобще, и, конкретно, в областта на учителския труд и позоваване на водещите наши и чужди автори в тази научна област.
4. Във втора глава обстойно са анализирани типове и видове квалификационни модели за образование в интеркултурна среда. „Ролята на учителите, отбелязва А. Андреева, които помагат на хората да развият талантите и потенциала си за личностно израстване и благополучие и които допринасят за придобиването на комплексната гама от знания и умения, от които хората се нуждаят в ролята си на граждани и работещи, е изключително важна. Именно учителите са връзката между бързо развиващия се свят и учениците, на които предстои да влязат в него“ (Дисертация, 2017: с. 37).
5. Учителската професия става все по-отговорна. Средата, в която работят, крие все повече предизвикателства, което води до повишаване на изискванията към тях. „Тревожен е фактът, че броят на младите учители в общообразователното училище рязко спада, като от 2005/2006 до 2009/2010 учебна година тези на възраст от 25 до 29 години са намалели близо три пъти, а броят на учителите до 29 годишна възраст в

професионалните училища е едва 10% от броя им преди 5 години“ (Дисертация, 2017: с. 103-104).

6. Трета глава на дисертационния труд обхваща 52 страници за обосновка на изследователския модул. Тук е направен качествен анализ на емпирико-теоретичния психологически модел на рефлексивната картина за квалификацията на учителите.

7. Изводите и заключението показват, че поставените цели и изведените задачи са изпълнени.

В труда точно и научно вярно са използвани редица психологически термини и понятия, от областта на рефлексията, които много добре се вписват в общата система от използвания тезаурус.

Налице е задълбочено познаване на изследваната проблема, умело са интерпретирани и анализирани данните от експерименталната част.

В структурно отношение не се забелязват несъответствия, изложението е плавно и последователно.

Обобщените резултати от дисертационното изследване позволяват на А. Андреева да обособи два вида приноси:

- С научно-теоретичен характер- три приноса:

- Разработен и апробиран е оригинален рефлексивен емпирико-теоретичен модел за поддържаща тематична квалификация на учителя в системата на българското образование (спрямо закона за предучилищното и училищното образование (МОН) и функционален анализ на съпътстващите го държавни образователни стандарти- 2016 г.).
- Представен е оригинален модел на лична рефлексивна етнопсихологическа технология и техника (в кооперативен аспект на дидактическата рефлексия).
- Конструктът „квалификация на учителя в интеркултурна образователна среда“ е изследван в цялата му хетерогенност и динамика. Установени са елементи на интелектуална (праксеологическа) рефлексия, по отношение

на инструментализиране на знанията и превръщането им в педагогически технологии, както при учителите, така и в управленските нива на системата- директори на училища и детски градини.

- С практико-приложен характер- пет приноса:

- Извършен е задълбочен SWOT на директивни и пожелателни документи в сферата на образованието в европейски контекст.
- Извършен е задълбочен SWOT на директивни и пожелателни документи в сферата на образованието в национален контекст.
- Разработен и апробиран е диагностичен инструментариум- система от относително самостоятелни, но органично свързани критерии за емпиричното изучаване на квалификация на учителя в интеркултурна образователна среда (по рефлексивния подход на И. Колева), за установяване на рефлексивното равнище на знания на учителя.
- Представен е частичен оригинален емпирико-теоретичен модел за поддържаща тематична квалификация на учители, относно елементи на интелектуална (праксеологическа) рефлексия за инструментализиране на знанията и превръщането им в педагогически технологии както при учителите.
- Апробирана е етнопсихологическа рефлексивна технология на въздействие върху управленското ниво на системата за квалификация, посредством системния и рефлексивния подход за обучение на учители за работа в интеркултурна среда.

Събирателен и изключително полезен за практиката на българското училище е третият принос: „Разработен и апробиран е диагностичен инструментариум- система от относително самостоятелни, но органично свързани критерии за емпиричното изучаване на квалификация на учителя в интеркултурна образователна среда (по рефлексивния подход на И. Колева) за установяване на рефлексивното равнище на знания на учителя“.

Автореферат: С обем от 41 страници дава възможност за запознаване с общата структура на дисертацията. Тук са поместени научните приноси на докторанта и списъкът с публикациите- пет на брой. Чрез тях А. Андреева запознава научната общност у нас с идеите и позициите си за същността на етнопсихологическия модел на рефлексивната картина за квалификация на учителя.

Авторефератът напълно отговаря на законовите изисквания и правилника на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“.

Заклучение:

Дисертацията е собствено авторово изследване, със своя логика на изложението. Използваните език и стил са строго научни, с умело подбран понятиен апарат от водещи науки- философия, психология, етнология, социология.

Като се опирам на анализа на предложения ни труд, изводите и приносните моменти на докторанта, постигнатите резултати, както в теоретичен, така и в практико-приложен план, си позволявам да предложа на Многоуважаемото научно жури на СУ „Св. Климент Охридски“, да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Анелия Филипова Андреева, по професионално направление 3. 1. Социология, антропология и науки за културата (Етнология- Етнопсихология на образователното взаимодействие).

25. 07. 2017 г.

Изготвил становището:

Гр. София

(Проф., д-р Румяна Борисова)